

Міністерство інфраструктури України

Адресна грошова допомога у секторі пасажирських перевезень

Аналіз досвіду реформування системи пільг у країнах ЄС, пострадянських країнах та пропозиції для України

Основні проблеми чинної системи пільг в Україні

Численні категорії пільговиків, що мають право на необмежений безоплатний проїзд, та неможливість контролю достовірності їх посвідчень

Недостовірний облік фактично наданих пільг та неможливість його проконтролювати

Невідповідність бюджетних можливостей реальним перевезенням пільговиків

“Ручний” розподіл компенсації коштів місцевої влади за перевезення пільгових громадян

Обмеження доступу до пільг осіб з обмеженою мобільністю та в сільській місцевості

Повна відсутність компенсації на міжобласних перевезеннях

Отримання пільг без прив'язки до доходів отримувача

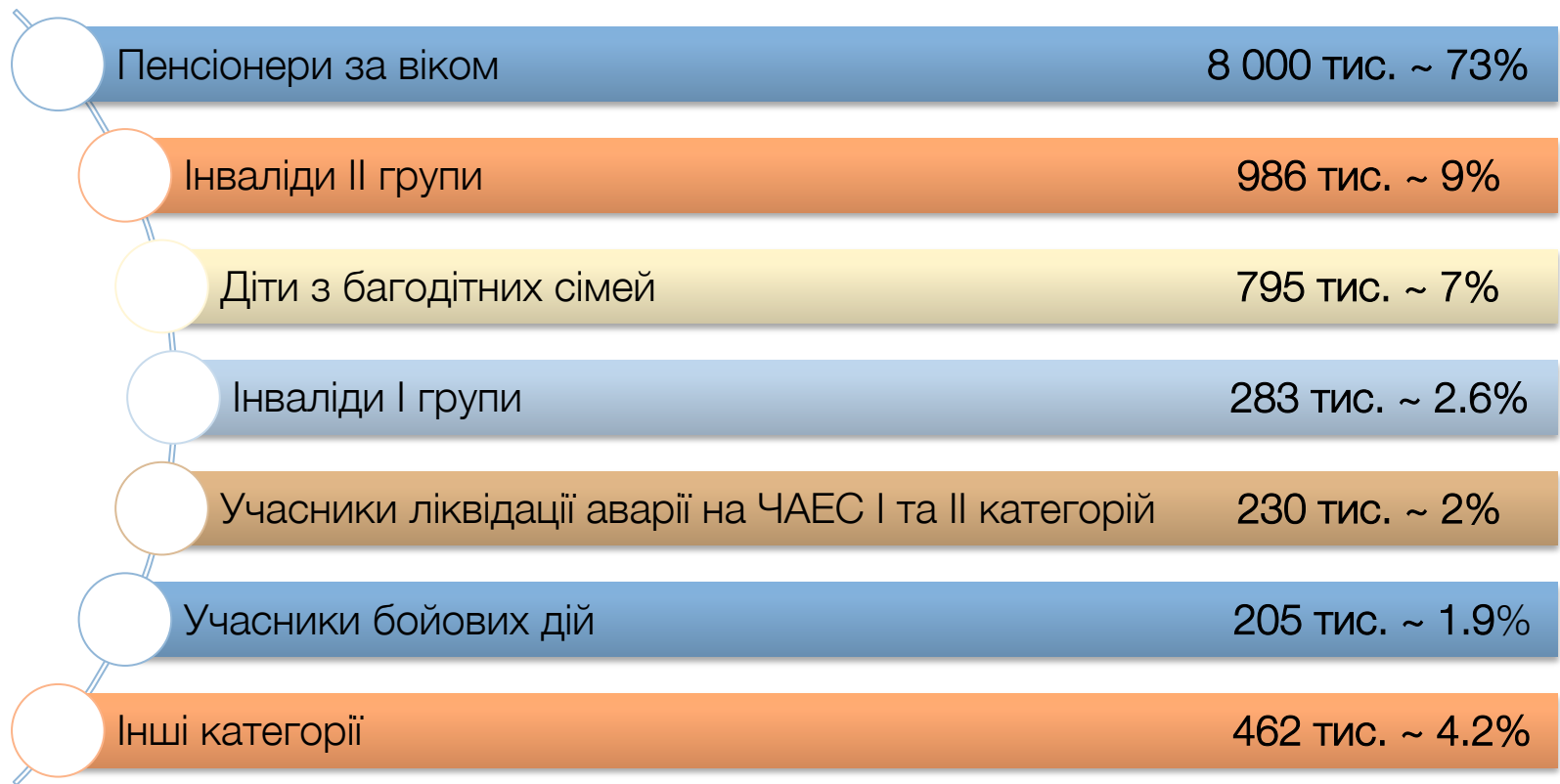

Категорії населення, які дотуються в Україні

В Україні є понад **39 категорій** громадян, які отримують пільги. При цьому пільги не сумуються !!!

Серед них:

Кількість населення, яке отримує пільги:

В країнах ЄС
до 5%

В країнах СНД
20-25%

В Україні **25-30%**

Міжнародний досвід надання транспортних пільг

Країни ЄС

ПЕРЕВАГИ

- Пільги на проїзд забезпечуються шляхом адресної грошової допомоги та різних знижок транспортним підприємствам
- Максимальна мінімізація пільгових категорій (до 5% населення)
- Для малозабезпечених та найбільш вразливих верств населення державою надаються пільги у вигляді індексації з/п, зменшення податків, тощо
- Адресні виплати в основному здійснюються з місцевих бюджетів
- Пільги з перевезення надаються на регіональному та місцевому рівні

НЕДОЛІКИ

- відсутні

Країни СНД

ПЕРЕВАГИ

- Пільги на проїзд забезпечуються шляхом адресної грошової допомоги
- Адресні виплати здійснюються з місцевих та державного бюджету

НЕДОЛІКИ

- Розмір компенсації не відповідає реальному розміру пільг у зв'язку з великою кількістю існуючих пільгових категорій
- Відсутність гнучкої системи оплати пільг (в порівнянні з країнами ЄС)

Досвід надання транспортних пільг в країнах ЄС

ЗАГАЛЬНИЙ ПРИНЦИП організації громадських послуг – застосування норм Регламенту 1370/2007 про компенсації перевізникам за надання громадських послуг “загального економічного інтересу” – пільгові, регульований тариф тощо. Регламент обов’язковий для застосування усіма країнами ЄС

Іспанія (компенсація за договором)

Пільги на перевезення, передбачені законом, включаються до договору на соціально важливі перевезення між органами державної або місцевої влади з перевізниками (перевезення залізницею та автобусами). При цьому кількість пільговиків на поїзд або автобус обмежується відповідно до договору у відсотковому відношенні.

Відшкодування здійснюється шляхом:

- Безгрошова – надання ексклюзивного права на здійснення перевезень прибутковими маршрутами;
- Грошова – компенсація дефіциту доходів субсидується з державного або місцевих бюджетів (для неприбуткових маршрутів).

Пільги: діти, пенсіонери (в приміському сполученні Мадриду).

Словаччина, Румунія (компенсація за договором)

Відшкодування: здійснюється на основі договору між державою та перевізником.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу.

Пільги: Інваліди, діти в, пенсіонери, тощо

Досвід надання транспортних пільг в країнах ЄС

Польща (компенсація)

Відшкодування: з державного та місцевих бюджетів через Міністерство інфраструктури та розвитку.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу.

Пільги: Інваліди, пенсіонери, діти, військові, викладачі, студенти.

- З 1 травня 2004 закон про соціальні пільги – 5% населення користується
- Пільгу можна отримати при доході менше 125 дол. на місяць
- Розмір пільг залежить від центральної та місцевої влади
- Знижки на міський автобус залежать від мерій
- Двічі на рік пільги при проїзді залізницею

Болгарія (компенсація за договором)

Відшкодування: здійснюється на основі договору між державою в особі Мінтрансу та перевізником (на 5 років), щомісяця у повному обсязі.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу.

Пільги: Інваліди, ветерани війни, пенсіонери, діти від 7 до 10 років, студенти до 26 років.

Австрія

- Тариф встановлює асоціація підприємств, міська рада затверджує
- Тариф у Відні покриває 50% собівартості, за містом – 100%
- Дотування: семестрові квитки для студентів
- Компенсація пенсіонерам 50% знижки
- Компенсація перевезень школярів та технікумів
- Дотації тарифні пільгових квитків

Досвід надання транспортних пільг в країнах ЄС

Литва (компенсація)

Відшкодування: цільовим призначенням з державного бюджету перевізнику через Міністерство сполучення у повному обсязі.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу. Облікові форми за групами пільговиків та маршрутами складаються щомісяця.

Пільги: 15 категорій (інваліди, учасники війни та члени їх сімей, пенсіонери, діти тощо)

- Скасовані пільги за професійною ознакою
- Безкоштовний проїзд соціальним категоріям замінено на проїзд із знижкою – 80, 50% в залежності від категорії отримувача
- Пільги у міському транспорті фінансуються місцевими органами влади
- Державний бюджет фінансує пільги на міжміські перевезення

Естонія (компенсація за договором)

Відшкодування: здійснюється на основі договору між державою та перевізником.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу. Облікові форми складаються за групами пільговиків та за маршрутами.

Пільги: ветерани війни та діти до 7 років

Досвід надання транспортних пільг в країнах СНД

Білорусь (2007 р., компенсація)

Відшкодування: відшкодовується з державного бюджету залізниці щомісяця у повному обсязі.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу (посвідчення – приміське сполучення, посвідчення та талон – дальнє сполучення). Складається реєстр за кодами пільг.

Пільги: Понад 20 категорій

- збереження пільг за особисті заслуги
- скасовано пільги студентам, ветеранам праці, чорнобильцям

Молдова (2000 р., компенсація та монетизація)

Відшкодування: з державного бюджету через Мінтранс та Мінсоцзабезпечення перевізнику щомісяця у повному обсязі

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу (посвідчення – приміське сполучення, посвідчення та талон – дальнє сполучення)

Пільги: Інваліди, ветерани війни, дорожня поліція, діти від 5 до 10 років

- По інших категоріях (пенсіонери) виплачується адресна допомога з державного бюджету разом з соціальними виплатами
- Встановлення пільг місцевими адміністраціями
- Збереження пільг у м. Кишеневі

Досвід надання транспортних пільг в країнах СНД

Росія (2005 р., монетизація / адресна допомога)

Адресна допомога щомісяця виплачується з федерального та регіональних бюджетів разом з пенсією або соціальною допомогою.

Компенсація: Через значні соціальні протести після введення монетизації пільговикам надано можливість відмовитись від монетизації та зберегти за собою пільги у “натуральному виразі”.

Відшкодування: з федерального та регіональних бюджетів за договором з відповідними органами влади.

Облік: під час оформлення квитка за пред'явленням документу, що посвідчує право на пільгу.

Пільги: пенсіонери, інваліди, «чорнобильці», учасники війн тощо.

Казахстан 1999 р.

- принцип допомоги малозабезпеченим верствам населення
- збереження пільг інвалідам
- іншим – компенсації

Киргизстан 2007 р.

- прямі грошові виплати
- збереження пільг у м. Бешкеку
- унормування кількості поїздок (16 поїздок на місяць в міському транспорті)

Недоліки реформи транспортних пільг в Росії

Несприйняття населенням

- Ігнорування суспільної думки при просуванні реформи

ПРОТЕСТИ

- Відсутність роз'яснень “в полі” – інформування “по факту” реформи

- МОЗ
- МінФін
- МінСоцПолітики

Незкоординованість федеральної влади

- Організаційна неспроможність віддалених та відсталіших регіонів швидко реалізувати і подати реформу

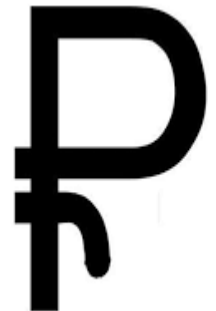
Неготовність місцевої влади

Регіональні диспропорції

- Вагоміші пільги в “багатших” регіонах, більша вага соц. видатків регіонів з меншим доходом

Несуттєвість компенсацій

- Менша “вага” пільг у регіонах, де вища “вартість” проживання (на Півночі)

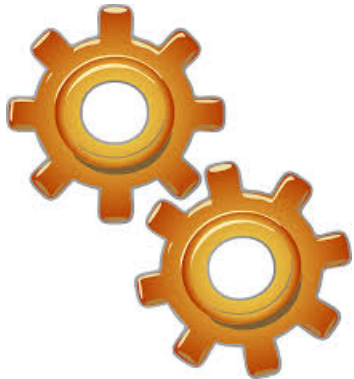
Деякі акценти реформи, виходячи із досвіду РФ

Формування суспільної думки

- Планування та проведення PR-кампанії для всіх категорій громадян

Інформаційна кампанія

- Масштабна роз'яснювальна робота за місцем надання послуг – “на очах”

- Формування єдиної соціальної політики, зрозумілої всім відомствам, надавачам та користувачам послуг

Координація центральної влади

- Делегування перерозподілу компенсацій коштів на місця (розподіл політичної відповідальності)

Урахування процесів децентралізації

Регіональні диспропорції

- Зменшення пільг як інструмент розвитку
- Здорова міжрегіональна конкуренція

Збільшення ваги компенсацій

- Менше пільг – якісніший сервіс
- Менше “пільговиків” - вагоміша допомога

Децентралізація (досвід ЄС) - делегування відповідальності за регулювання і фінансування пільг місцевим бюджетам

Врегулювання взаємовідносин: державний бюджет <-> місцеві бюджети, щодо відповідальності за окремі транспортні пільги

Регулювання транспортних пільг єдиним законодавчим актом

Розробка та запровадження обов'язкової системи обліку спожитих пільг (впровадження електронних систем оплати проїзду та соціальних карток)

Варіанти реалізації пільгових перевезень в Україні

Перехід на адресну грошову допомогу

Переваги:

- знімається соціальний тягар з транспортних підприємств;
- рівне розподілення коштів між всіма отримувачами пільг

Недоліки:

- монетизація пільг потребує значних коштів з державного та місцевих бюджетів;
- велика вірогідність соціального невдоволення та широкомасштабних протестів в країні

Проїзд пільгових категорій громадян за квитками зі знижками

Фактично залишається існуюча система “натуральних” пільг. Поряд з цим, необхідно реалізувати ряд заходів для забезпечення повного відшкодування витрат перевізників на перевезення пільгових категорій громадян:

- переглянути перелік пільгових категорій;
- внести зміни до Бюджетного кодексу України щодо виділення в Державному та місцевих бюджетах окремого рядку для фінансування пільгових перевезень залізничним транспортом;
- забезпечити систему контролю кількості здійснених поїздок осіб пільгових категорій.

Надання податкових пільг транспортним підприємствам

Замість компенсації за пільгові перевезення залізничним транспортом можливе запровадження податкових пільг для підприємств залізничного транспорту, наприклад з податку на землю, ПДВ та ін.

Етапи переходу на адресну грошову допомогу

II квартал 2015 р.

1. Аналіз пільговиків, яким буде нараховуватись адресна грошова допомога
2. Підготовка змін до Державного бюджету та бюджетного кодексу
3. Підготовка PR компанії та формування суспільної думки

III-IV квартал 2015 р.

1. Впровадження змін до Бюджетного Кодексу та Державного бюджету
2. Проведення масштабної PR-кампанії та роз'яснювальної роботи серед населення
3. Підготовка місцевої влади до запровадження адресної грошової допомоги

2016 р.

Моніторинг та оцінка результативності адресної грошової допомоги

Результати переходу на адресну грошову допомогу

1. Викорення корупції під час «дерибану» компенсації
2. Підвищення рентабельності пасажирських перевезень
3. Підвищення рівня безпеки пасажирських перевезень
4. Якісне та належне страхування пасажирів
5. Мінімізація, аж до повної відсутності, хуліганських дій по відношенню до пільговиків
6. Поступовий спад соціальної напруги, як з пільговиків так і з транспортних підприємств
7. Наповнення бюджетів різних рівнів за рахунок збільшення сплати податків перевізниками

Застереження – всі позитивні результату переходу на адресну грошову допомогу будуть досягнуті лише у разі виділення з державного бюджету коштів, які забезпечать належну (реальну) потребу пільговика в перевезеннях

